

SCHOLAR INSTITUTE NEWSLETTER

ရည်ရွယ်ချက်

၁။ Scholar Institute အဖွဲ့အစည်း၏ (တစ်လတာ) လုပ်ငန်းစဉ် များအားလုံးကို Overview အနေဖြင့် ရှုမြင်သုံးသပ်နိုင်စေရန်နှင့် ထိုသို့ ရှုမြင်သုံးသပ်နိုင်ခြင်းဖြင့် ရှေ့ဆက်လုပ်မည့် လုပ်ငန်းစဉ် များဖော်ဆောင်ရာတွင် အထောက်အပံ့ ဖြစ်စေရန်။

၂။ Scholar Institute ၏ Program များမှ စီမံကိန်း ဧရိယာများတွင် လုပ်ဆောင်နေသော လုပ်ငန်းစဉ်များ ကို Program များ အချင်းချင်းအကြား စဉ်ဆက်မပြတ် သိရှိ သဘောပေါက်နားလည်ခြင်းဖြင့် လုပ်ငန်းစဉ်များ ဆောင်ရွက်ရာတွင် အချိတ်အဆက်မိမိဖြင့် ပိုမိုပူးပေါင်းဆောင်ရွက်၍ အဖွဲ့အစည်း၏ ရည်/မျှော်မှန်းချက် ပန်းတိုင်ကို ရောက်ရှိ နိုင်စေရန်။

၃။ Scholar Institute အတွင်းရှိ Finance Team, Logistic Team, Program Team များအကြား လုပ်ငန်းပိုင်းဆိုင်ရာ အသိ ပညာဗဟုသုတများ၊ အတွေ့အကြုံများအား အချင်းချင်း မျှဝေနိုင်ကြစေရန်နှင့် ထိုသို့မျှဝေခြင်းဖြင့် Team များ အချင်းချင်းအကြား လုပ်ငန်းသဘောတရားများကို ပိုမိုသဘောပေါက်သိရှိ နားလည်လာပြီး၊ လုပ်ငန်းစွမ်းဆောင်ရည်များ ပိုမို မြင့်မားလာစေရန်။

August 2018

No.(4), Volume (1)

ဩဂုတ်လ အတွင်း SCHOLAR INSTITUTE ၏ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ချက်များ

၁။ YOUTH EMPOWERMENT PROJECT မှ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ချက်များ

၂။ GOVERNANCE PROGRAM မှ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ချက်များ

၃။ SCHOLAR INSTITUTE မှ ဩဂုတ်လအတွင်းတခြားသော လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ချက်များ

ဆောင်းပါးများ

၁။ ဘန်ဘိုနော ကျေးရွာသို့ ခရီးတစ်ထောက်

၂။ စောင့်မျှော်နေသော နေ့တစ်နေ့

၃။ ပင်လယ်သမုန္တရာများအတွင်း ဆီများ ဖိတ်စဉ်ကျမှုနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်အပေါ် ၎င်း၏ သက်ရောက်မှုများ

၄။ အစိုးရ၊ ပုဂ္ဂလိက ကဏ္ဍနှင့် မူဝါဒ ရေးရာများမှ LIVELIHOOD ကဏ္ဍအား လွှမ်းမိုးခြင်း

၅။ ဇွဲ ဖြိုးရေးသဘောတရားနှင့် လက်တွေ့

CAREER DEVELOPMENT TOOLS

စာအုပ်စင် ကဏ္ဍ

■ COMMUNITY – INVESTOR NEGOTIATION GUIDES

■ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲပြီး ဟန်ချက်ညီသော ဇွဲ ဖြိုးတိုးတက်မှု စီမံကိန်း (၂၀၁၈ - ၂၀၃၀)

CIVIC EDUCATION PROGRAM

Youth Empowerment Project

မှ ဆောင်ရွက် ချက်များ

၂၀၁၈ ခုနှစ် (၈) လပိုင်း (၁၁) ရက်နေ့(စနေနေ့) တွင် ရန်ကုန်တိရစ္ဆာန်ဥယျာဉ်တွင် စကော်လာ အင်စတီကျု၊ မှ စီစဉ်ကျင်းပ၍ Youth Empowerment Project တွင် ပါဝင်တက်ရောက် ခဲ့သော သင်တန်းသူ/ သင်တန်းသား(ဟောင်း)များ အတွက် Outdoor Activity အား ပြုလုပ်ခဲ့ပါ သည်။

ပါဝင်တက်ရောက်ခဲ့ကြသော သင်တန်းသားများ အချင်းချင်း ရင်းနှီးမှုများ ပိုမိုတိုးပွားလာစေရန်၊ အဖွဲ့လိုက် လှုပ်ရှားမှုများ အားကောင်းစေရန် နှင့် စိတ်ပျော်ရွှင်မှုများ ရရှိ၍ ပိုမိုအားကောင်းသည့် Learning Environment ဖြစ်စေရန်ရည်ရွယ်၍ စီစဉ်ဆောင်ရွက်ခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည်။

တက်ရောက်လာခဲ့သော သင်တန်းသူ/သင်တန်းသားများ အနေဖြင့် ပျော်ရွှင်စရာ ကောင်းသော အမှတ်တရများအား ဖန်တီးနိုင်ခဲ့ပါသည်။

GOVERNANCE PROGRAM

ဩဂုတ်လအတွင်း

လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ချက်များ

ယခုလ ဩဂုတ်လအတွင်း Search for Common Ground အဖွဲ့အစည်းနှင့် စကော်လာအင်စတီကျုအဖွဲ့တို့ ပူးပေါင်းလျက် “ရခိုင်ပြည်နယ်အတွင်းရှိ ပြည်သူ့ရေးရာဝန်ဆောင်မှု ပိုမိုကောင်းမွန်လာစေရန်” စီမံကိန်းမိတ်ဆက် တစ်ခုကို ဩဂုတ်လ (၁)ရက်နေ့တွင် စစ်တွေမြို့၌ လည်းကောင်း၊ ဩဂုတ်လ(၂)ရက်နေ့တွင် ပုဏ္ဏားကျွန်းမြို့၌လည်းကောင်း၊ ဩဂုတ်လ (၄)ရက်နေ့တွင် ရခိုင်ပြည်နယ် တောင်ကုတ်မြို့ရှိ မြို့နယ်ခန်းမတွင် လည်းကောင်း၊ ဩဂုတ်လ ၆ ရက်နေ့တွင်

ရမ်းဗြဲမြို့ရှိ အုပ်ချုပ်ရေးမှူး အစည်းအဝေး ခန်းမတွင် လည်းကောင်း အသီးသီး ကျင်းပပြုလုပ်ခဲ့ပါ သည်။

စီမံကိန်း မိတ်ဆက်ပွဲသို့ အထွေထွေ အုပ်ချုပ်ရေးဌာနမှ တာဝန်ရှိသူများ၊ စီမံကိန်းရေးဆွဲရေး ဌာနမှ တာဝန်ရှိသူများ၊ စည်ပင်ဌာနမှ တာဝန်ရှိသူများ၊ ရပ်ကျေး အုပ်ချုပ်ရေးမှူးများ အပြင် အရပ်ဖက် အဖွဲ့အစည်း အသီးသီးများမှ တာဝန်ရှိသူများလည်း တက်ရောက်ခဲ့ကြပါသည်။

အဆိုပါ ပွဲ၏ ရည်ရွယ်ချက်မှာ ဒေသတွင်းရှိသော ဌာနဆိုင်ရာ တာဝန်ရှိ သူများနှင့် အရပ်ဖက် အဖွဲ့အစည်းများအား စီမံကိန်းနှင့် ပတ်သက်သည့် သတင်းအချက်အလက်များ၊ စီမံကိန်း လုပ်ငန်းများနှင့် စီမံကိန်း လုပ်ငန်းများ အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်ရာတွင် လိုအပ်သည့် ပူးပေါင်းပါဝင် ပေါင်းစပ်ညှိနှိုင်းမှုများ ရရှိရန်အတွက် မိတ်ဆက် ပေးခြင်းဖြစ်ပါသည်။ စီမံကိန်း မိတ်ဆက်ပွဲအတွင်း တက်ရောက်လာကြသည့် ဌာနဆိုင်ရာများမှ တာဝန်ရှိသူများနှင့် အရပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများမှ တာဝန်ရှိသူများမှ စီမံကိန်း လုပ်ငန်းစဉ်များအတွက် လိုအပ်သည့် အကြံဉာဏ်များပေးခဲ့ကြပါသည်။

၎င်းအပြင် ယခုလ အတွင်းတွင် ကျောက်ဖြူမြို့ ၏ **Responsible Investment Project** မှ နေ၍ **Constructive Engagement with Business and Government Event** တစ်ခုကို ဩဂုတ်လ ၉ ရက်နေ့မှ ၁၁ ရက်နေ့ အထိ ရခိုင် ပြည်နယ် စစ်တွေမြို့ရှိ ရွှေသင်္ဃာတင် ဟိုတယ်တွင် ကျင်းပ ပြုလုပ်ခဲ့ပါသည်။ အဆိုပါပွဲ၏ ရည်ရွယ်ချက်မှာ government sector နှင့်

private sector တို့ကြား အချင်းချင်း အပြန်အလှန် အတွေ့ အကြုံများ မျှဝေခြင်း၊ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်နိုင်မည့် ကိစ္စရပ်များ ပြောကြားခြင်း၊ တာဝန်ယူမှုရှိသော စီးပွားရေး လုပ်ငန်းများ (Responsible Business) ၏ သဘောထား အမြင်များ ကို နားလည်စေခြင်း၊ ပြင်ပကုမ္ပဏီ (Private Sector Companies) များ ပါဝင်ခြင်းဖြင့် Advocacy နည်းလမ်းများအရ မတူညီသော ချဉ်းကပ်မှုများ၏ ကောင်းကျိုးဆိုးကျိုးများကို နားလည်စေရန် ရည်ရွယ်ပါသည်။

ပွဲအတွင်းတွင် စေ့စပ်ညှိနှိုင်းခြင်း (Negotiation), လုပ်ပိုင်ခွင့်နှင့် ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့် အခွင့်အာဏာ ဆန်းစစ်ခြင်း (Power analysis), နှင့် ၎င်းတို့၏ သရုပ်အား ပုံဖော်ခြင်း (Power mapping) များ ပြုလုပ်ခြင်းဖြင့် ကျောက်ဖြူ တွင်ရှိသော စီးပွားရေးနယ်ပယ်ကဏ္ဍ (business sector) နှင့် အစိုးရနယ်ပယ်ကဏ္ဍ (government sector) ကြား စနစ်ကျသော စေ့စပ်ညှိနှိုင်းမှုများအား လေ့လာသုံးသပ်ခြင်းဖြင့် လက်ရှိ စိန်ခေါ်မှုများအား ဆွေးနွေးခြင်းများ ပြုလုပ်ခဲ့ပါသည်။

ယင်းပွဲသို့ ကျောက်ဖြူမြို့နယ်ရှိ ကျေးရွာပေါင်း ၂၀ မှ ကျေးရွာသူ/သားများ နှင့် ဒေသခံ အဖွဲ့ အစည်းများမှ တာဝန်ရှိသူများ စုစုပေါင်း ၄၁ ဦးတို့ တက်ရောက်ခဲ့ကြပါသည်။

တခြားသော

လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ချက်များ

၂၀၁၈ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ (၂၆) တွင် စစ်တွေမြို့ရှိ Smart Learners English Language Academy တွင် Prospect Burma Scholarship အခွင့်အလမ်းနှင့် ပတ်သက်သော ဟောပြောပွဲ တစ်ခုကို Scholar Institute မှ Prospect Burma Alumni တစ်ဦးဖြစ်သော ကိုအောင်ရွှေဦးမှ နေ၍ သွားရောက် ရှင်းလင်း ဟောပြောခဲ့ပါသည်။

လူငယ် လူရွယ်များ အနေဖြင့် နိုင်ငံတကာ ပညာသင်ဆုနှင့် သက်ဆိုင်သည့် အကြောင်းအရာ အချက်အလက်များ၊ လိုအပ်ချက်များကို သိရှိခြင်းဖြင့် အဆိုပါ အခွင့်အလမ်းများကို စိတ်ပါဝင်စားလာကြပြီး ကြိုးစားအားထုတ်ကြစေရန် နှင့် အဆိုပါ Scholarship အခွင့်အလမ်းအား လျှောက်ထားမည် ဆိုပါက ကြိုတင်ပြင်ဆင်မှုများ ပြုလုပ်နိုင်ရန် ရည်ရွယ်ချက် စီစဉ် ဆောင်ရွက်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ Prospect Burma

Scholarship အခွင့်အလမ်းနှင့် ပတ်သက်သော သတင်းအချက်အလက်များကို အောက်ပါ Link များအတွင်း ဝင်ရောက်လေ့လာနိုင်ပါသည်။

<https://prospectburma.org/scholarships/>

<https://prospectburma.org/students/>

ထို့အပြင် ယခုလ ဩဂုတ်လ (၁၄) ရက်နှင့် (၁၅) ရက်တို့တွင် STEP Democracy စီမံကိန်း၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခု အဖြစ် "ရန်ကုန်မြို့တော် စည်ပင်သာယာ ရွေး ကောက်ပွဲ မူဘောင်ဆိုင်ရာ အလွှာစုံ ဆွေးနွေးပွဲ" တစ်ခုကို IDEA, DIPD နှင့် DRI တို့က ဦးစီးလျက်ကျင်းပခဲ့ရာ မိမိတို့ Scholar Institute မှ လည်း ပါဝင်တက်ရောက်ခဲ့ကြပြီး ရန်ကုန်မြို့တော်စည်ပင်သာယာရွေးကောက်ပွဲ မူဘောင် နှင့် ဆက်စပ်လျက် လိုအပ်သော အကြံဉာဏ်များအား ဆွေးနွေးခဲ့ကြပါသည်။

ဆောင်းပါးများ ကဏ္ဍ

(မှတ်ချက်။ ။ဤဆောင်းပါးများတွင်ပါဝင်သော အတွေးအခေါ် အယူအဆများသည် ဆောင်းပါးရှင်များ၏ ကိုယ်ပိုင်ယူဆချက်များသာဖြစ်ပြီး **Scholar Institute** ၏ အဘော်များမဟုတ်ကြောင်းသိစေအပ်ပါသည်။)

ဘန်ဘိုနော့ကျေးရွာသို့ ခရီးတစ်ထောက် (ခရီးသွား မှတ်တမ်း)

သန်းအိန္ဒိယ

ဆောင်းရာသီ ဆိုသော်လည်း ထိုင်းနိုင်ငံ ၏ ပူပြင်းလှသော ရာသီဥတု အောက်ဝယ် စာရေးသူတို့ လေ့လာရေး ခရီးသွားအဖွဲ့ လူးလိမ့်အောင် ခံစားနေရပါတယ်။ အချိန်က နှိုင်းသာလ။ ကိုယ့်မြန်မာပြည်မှာဆို ဒီအချိန်က တော်တော်လေးကို အေးမြနေပြီလေ။ အခုတော့ ထိုသို့ မဟုတ်လေချေ။ အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံ ဖြစ်လင့်ကစား မတူတာတွေတော့ ရှိနေပါလား လို့ မှတ်ချက်ပြုနေမိတယ်။

လမ်းဘေးဝဲယာတစ်လျှောက် အစီအရီ ရှိနေတဲ့ သစ်တော၊ သစ်ပင် ပျံ့ပျံ့အိုအိုတွေ ဝေဆိုင်းနေတဲ့ တောတန်းတွေ၊ တိုက်တာ အိုးအိမ်ပုပုလေးတွေ ကို ဖြတ်ကျော်လာပြီးတဲ့ နောက်မှာတော့ လှိုင်းပုတ်သံ တွေကို သဲ့သဲ့လေး ကြားနေရပါပြီ။ တိမ်လွှာဖြူဖြူ တွေက ကောင်းကင်ပြာနှင့် အပြိုင် အလှူချင်း ပြိုင်နေတဲ့ အပြင်ပြာလဲ့လဲ့ ရေပြင်ကလည်း သဘာဝ အလှဆင် ပေးထားပါတယ်။

ဘန်ဘိုနော့ ရွာကလေး။ ပင်လယ်ပြာပြာနှင့် တည်ရှိတဲ့ ရွာလေး တစ်ရွာပါ။ ထိုင်းနိုင်ငံ ရဲ့ အလယ်ပိုင်း ပင်လယ်ကမ်းရိုးတန်း တည်ရှိရာ ပရာချော့ခ် ခရိုင်နဲ့ ဒေသ မှာ တည်ရှိပါတယ်။ ပထဝီဝင်အနေအထား အရ ဆိုရင် တော့ မြောက်လတ္တီတွဒ် ၁၁°၅၆' နှင့် အရှေ့ လောင်ဂျီကျု ၉၉°၄၉' မှာ တည်ရှိပါတယ်။

Bo Nok, Thailand

ပိနီနီဒ်

“ကျွန်မတို့ ဒေသမှာ လျှပ်စစ်ထုတ်လုပ်ရေး စက်ရုံ ၃ ခု လာဆောက်မယ် လို့ ကြားလိုက်ရတော့ ကျွန်မဖြင့် အံ့သြသွားတယ်။ ကျွန်မတို့မှာ ဒေသအတွက် လိုအပ်တဲ့ လျှပ်စစ်ဓာတ်အားက အပြည့်အဝ ရထားပြီးသားလေ။ ကျွန်မတို့ ထပ်မံလို တော့ဘူး။”

သူမကတော့ ကျေးရွာ ရဲ့ ဦးစီးဦးဆောင်သူတွေထဲက တစ်ယောက်ပါ။ အာဂ မိန်းမ ဆိုရင် ပိုမှန်ပါလိမ့်မေ။ ခန္ဓာကိုယ် ထွားထွားကျိုင်းကျိုင်းနန့် အသံဩဇာလည်း အပြည့်ရှိတယ်။ သူမဦးဆောင်တဲ့ အဖွဲ့ဟာ လျှပ်စစ် ဓာတ်အား စက်ရုံလာဆောက်မေလို့ လည်း ကြားရော ထိုင်းနိုင်ငံ ရဲ့ အကြီးဆုံး နှင့် ဘေးထွက် ထိခိုက်မှု အများဆုံး ဖြစ်တဲ့ မဲလ်မိုရ် ကျောက်မီးသွေး လျှပ်စစ် ထုတ်လုပ်ရေး စက်ရုံ နှင့် ဘေးပတ်ဝန်းကျင် ဧရိယာ တွေကို သွားရောက်လေ့လာခဲ့ကြပါတယ်။ မဲလ်မိုရ် ကြောင် ရွာတွေ ရွှေ ပြောင်း ပေးခဲ့ရသလို ပတ်ဝန်း ကျင် ရွာတွေကို လေထုညစ်ညမ်းမှုတွေ၊ ကျန်းမာရေး ထိခိုက်မှုတွေ (အထူးသဖြင့် အဆုတ်ကင်ဆာရောဂါ၊ အသက်ရှူလမ်းကြောင်း ပြဿနာများ)၊ လူတို့ ၏ ရှင် သန်ရာ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း လုပ်ငန်းများ၊ စိုက်ပျိုး သီးနှံများ ပျက်ဆီး ဆုံးရှုံးမှုများကို ယခုအချိန်ထိ ရင်ဆိုင် ကြုံတွေ့နေကြရဆဲ ဖြစ်ပါတယ်။

ဒါ့အပြင် ပီနီနီနီ ဦးဆောင်တဲ့ အဖွဲ့ဟာ လျှပ်စစ်စွမ်း အား ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး စီမံကိန်းနှင့် ပတ်သက်တဲ့ အချက်အလက်တွေကို နားလည်အောင် လေ့လာသင် ယူမှတ်သားကြတယ် ဆိုတာကိုပါ သိလိုက် ရပါတယ်။ ပီနီနီနီ နှင့် ဒေသခံတွေဟာ လျှပ်စစ် စီမံကိန်း ကြောင့် ရရှိလာမယ့် မည်သည့် ဆိုးကျိုးကိုမှ မလိုလားပါဘူး။ ဒါကြောင့် သူတို့တွေဟာ ဒီစီမံကိန်း စတင်မယ် ဆိုတာ နှင့် ဆန် ကျင် ငြင်းဆိုမှုများကို တစိုက်မက်မက် နည်း ဗျူဟာ ချိုးစုံနှင့် လုပ်ဆောင်လာခဲ့ကြပါတယ်။ သူတို့ လုပ်ဆောင်မှုတွေထဲမှာ ဥပဒေကြောင်းထဲကနေ အပြင် ဥပဒေပြင်ပကနေ အကြမ်းမဖက်နည်းတွေနှင့် လုပ်ဆောင်ခဲ့ကြတာပါ။

ဒါကတော့ သူတို့တွေရဲ့ ကမ်ပိန်းတွေထဲက ဒေသခံ ပြည်သူတို့ရဲ့ ထက်မြက် ပြတ်သားတဲ့ တောင်းဆိုချက် ပါပဲ။

(၁) စီမံကိန်း (ပရောဂျက်) ကို ရပ်ပါ။

(၂) နားမလည်ပါ က နံပါတ် (၁) ကို ဖတ်ပါ။

(၃) လိုအပ်သေးပါက နံပါတ် (၂) ကို ဖတ်ပါ။

(က) မိမိ ရပ်ရွာကို ချစ်မြတ်နိုးစိတ်ကို သိမြင်နားလည်ပါ။

(ခ) မိမိ ရပ်ရွာအတွက် လာရောက်စွမ်းဆောင်မည့် တစ် ပါးသူများအား မမျှော်ကိုးပါနှင့်။

(ဂ) သင်သာလျှင် သင့်ရပ်ရွာအတွက် သူရဲကောင်းပါ။

(ဃ) တရားနည်းလမ်းကျကျ နည်းဗျူဟာများ ခင်းကျင်း ပါ။

(င) လူထုအားကို စုစည်းပါ။

ရလဒ် အနေဖြင့် ပီနီနီနီ တို့ အောင်မြင်ခဲ့ပါပြီ။ စီမံကိန်း ကြီး လုံးဝရပ်ဆိုင်းလိုက်ရပါတယ်။ ဆောက်လက်စ စီမံ ကိန်း အစိတ်အပိုင်းများမှာ လူသူမရှိအောင်ထိ တစပြင် ဟင်းလင်း အနေအထားသို့ ရောက်ရှိ နိဂုံးချုပ် သွားပေ ပြီ။

အချုပ်အားဖြင့်ဆိုသော် ပွင့်လင်းမြင်သာမှု ကင်းမဲ့သော စီးပွားရေးလုပ်ငန်းခွင် စီမံကိန်းများ၊ ပြည်သူတို့၏ ကိုယ် ပိုင် ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့်နှင့် ရွေးချယ်မှုမရှိသော နေရာဒေသ များတွင် လူမှုစီးပွားများ ပျက်ဆီးယိုယွင်းလျက်ရှိရာ ထိုသို့ မဖြစ်ရလေအောင် နိုင်ငံတော်နှင့် စီမံကိန်း ဆောင်ရွက်သူတို့ အနေဖြင့် အထူးအလေးပြု ဂရုထား သင့်ပါတယ်။

ဒါ့အပြင် ဥပဒေ၊ စည်းမျဉ်း စည်းကမ်းတို့သည် ပြည်သူ များ၏ အသက်ဘဝအိုးအိမ်ကို စောင့်ရှောက်ပေရာ လျော်ကန် သင့်မြတ်သော ဥပဒေများ ပေါ်ပေါက်လာစေ ရန် ဆုတောင်းလျက် ....

လေ့လာရေးခရီးတစ်ထောက်မှသည်

အမြဲမြန်ပြည်သို့ .....

"ကိုယ့်ရပ်၊ ကိုယ့်ရွာ၊ ကိုယ့်ဒေသတွင် ကိုယ်သာသခင်၊ ပန်းတိုင်ရှင်မို့ ကိုယ့်အားကိုယ်ကို၊ ကိုယ့်ပြည်အကျိုး။"

(ငယ်ငယ်လေးကတည်းမှ နှုတ်တွင် စွဲမြဲနေသော စာချိုးလေးပါ။ မူရင်း စာဆိုရှင်ကို Credit ပေးပါသည်။)

-----||-----

စောင့်မျှော်နေသော နေ့ တစ်နေ့

သန်းအိန္ဒယ

မူရင်း ဝတ္ထု *A Day's Wait* by Earnest Hemingway
အား ဘာသာပြန်ဆိုသည်။

ကျွန်ုပ်တို့ အိပ်ရာမှာ ရှိနေစဉ်အတွင်း သူအိပ်ခန်းထဲ ဝင်ရောက်လာတယ်။ ပြတင်းပေါက်တွေ ပိတ်ဖို့အတွက် ပေါ့။ သူ့ပုံစံက နေမကောင်းတဲ့သူ တစ်ယောက်လို ကျွန်ုပ် တွေ့နေရတယ်။ ခန္ဓာကိုယ်က နည်းနည်းလေး တုန်နေတယ်။ မျက်နှာကလည်း ဖြူရော်ရော် ဖြစ်နေ တယ်။ ခြေတစ်လှမ်း လှမ်းဖို့အတွက်တောင် ဖြည်းဖြည်း လျှောက်ရင်း မနည်း ကြိုးစားနေရတယ်။

"ဘာဖြစ်တာလဲ စကတ်ရှ်"

"ခေါင်းတွေ ကိုက်နေလို့ "

"မင်း .. အိပ်ရာမှာ နားနားနေနေ သွားလို့နေလိုက်တာ"

"ရပါတယ်.. ကိစ္စမရှိပါဘူး ကျွန်တော် သက်သာပါ တယ်"

"သွားလို့နေပါကွာ.. ငါအဝတ်အစား လှဲပြီးရင် လာကြည့် မယ်"

ဒါပေမယ့် ကျွန်ုပ် အဝတ်အစားလဲလှယ်ပြီးလို့ အောက် ဆင်းလာတော့ သူလည်း အဝတ်အစား လှဲပြီးနေပြီ။ ကိုးနစ်သားအရွယ် ညှင်းသိုးသိုး ညစ်တီးညစ်ပတ် ပုံစံ

လေးဖြင့် မီးလင်းဖိုနားရောက်နေပြီ။ သူ့ပုံစံက တော် တော် နေမကောင်းတဲ့ ပုံပေါ်နေပါတယ်။ သူ့နဖူးပေါ် လက်တင်စမ်းကြည့်လိုက်တော့ အဖျားသွေးရောက်နေပြီ ဆိုတာ ကျွန်ုပ် ခံစားလိုက်ရပါတယ်။

"မင်း အိပ်ရာကို သွားသင့်ပြီ။ မင်း ဖျားနေပြီကွာ" လို့ ကျွန်တော်ပြောလာလိုက်တော့ သူက

"ကျွန်တော် နေလို့ ကောင်းပါတယ်"လို့ ပြန်ဖြေတယ်။

ခဏနေတော့ ဆရာဝန်က သူ့ရဲ့ အပူချိန်တိုင်းကို တိုင်းတာပြီးတော့ ကျွန်ုပ်အနားသို့ ရောက်ရှိလာပါတယ်။

"သူ အပူချိန် ဘယ်လောက် ရှိလဲ ဒေါက်တာ" ဟု မေးလိုက်ပါတယ်။

"တစ်ရာ့နှစ်"

အောက်ထပ်မှာတော့ ဆရာဝန်ရယ်၊ ကျွန်တော်တို့ ရယ် ပဲ ရှိပြီး ဒေါက်တာက ဆေးညွှန်းတွေနှင့်အတူ အရောင် မတူ ဆေးသုံးမျိုးကို စပ်ပေးသွားပါတယ်။ တစ်မျိုးက တော့ အဖျားကျဆေး၊ နောက်တစ်မျိုးကတော့ ဝမ်းနုတ် ဆေးနှင့် ကျန်တစ်မျိုးက ကိုယ်တွင်း အချဉ် ဓာတ်ကို ထိန်းညှိဆေးတို့ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီဆေးတွေက လက်ရှိ ခံစားနေရသော တုတ်ကွေး ရောဂါကို ပျောက်ကင်း စေ ပြီး ကိုယ်အပူချိန် ထပ်ပြီး တိုးလာမှု မရှိပါက စိုးရိမ်ရ သော အခြေအနေ မဟုတ်ကြောင်း တို့ကို ပြောသွားပါ တယ်။ အပူချိန်မှာ ၁၀၄°။ ဒီ တုတ်ကွေး ရောဂါမှာ အလွယ်တကူ ကူးစက်နိုင်ပြီး အဆုတ်ရောင် ရောဂါကို ရှောင်ရှားနိုင်ပါက အသက်အန္တရာယ် စိုးရိမ် စရာ မရှိပေ။ အခန်းရဲ့ အနောက်ဘက်မှာ ကောင်လေးရဲ့ ကိုယ် အပူချိန် ကို မှတ်သားလိုက်တယ်။ ပြီးတော့ ဆေးတိုက်ရ မယ့် အချိန်တွေကိုပါ ရေးမှတ်ထားလိုက်တယ်။

"မင်းကို စောင့်ရှောက်ဖို့ ငါ့ကိုလိုအပ်ရဲ့ လား"

"ရပါတယ် .. အဆင်ပြေရင်ပေါ့" ဟု ကောင်လေးမှ ပြန်ပြောပါတယ်။ သူ့မျက်နှာက အရမ်းဖြူလျော့နေပြီး သူ့ရဲ့ မျက်လုံးတစ်ဝိုက်ကလည်း ပိုပြီး မည်းနက်နေပါ တယ်။ သူဟာ အိပ်ရာမှာ လုံလျောင်းနေရင်းက ဘာတွေ

ဆက်ဖြစ်လာမလဲလို့ အတွေးလွန်နေပုံရပါတယ်။ ကျွန်ုပ် သူ့ကို ဟောင်းဦးပိုင်းလဲ ရဲ့။ “စာအုပ်စားပြ” စာအုပ်ကို အသံကျယ်ကျယ် နှင့် ဖတ်ပြသော်လည်းပဲ သူက ကျွန်ုပ် ၏ စာဖတ်သံနောက်သို့ လိုက်ပါစီးမျောမှု မရှိဘဲ ဖြစ်နေ တယ်။ ဒီတော့ ကျွန်ုပ် က မေးလိုက်တယ်။

"မင်း ဘယ်လို ခံစားနေရလဲ စကတ်ရှ်"

"သိပ်တော့ မထူးပါဘူး" လို့ ပြန်ဖြေပါတယ်။

ကျွန်ုပ်လည်း သူ့ အိပ်ရာခြေရင်းမှာ ထိုင်လိုက်ရင်း နောက်ထပ်တစ်ကြိမ် သူ့ကို တိုက်ရမည့် ဆေးအတွက် မိမိကိုယ် မိမိ စဉ်းစားနေမိတယ်။ သူ့ အတွက် ပုံမှန် အိပ်မောကျကောင်း ကျသွားလိမ့်မယ်။ ဒါပေမယ့် သူက တော့ အဲလို ပုံစံမျိုး မဟုတ်ဘဲ သူက အိပ်ရာ ခြေရင်း ကို စိမ်းစိမ်းကြီး စိုက်ကြည့်နေတာကို တွေ့ ရတယ်။

"မင်းဘာဖြစ်လို့ အိပ်ဖို့ မကြိုးစားတာလဲ စကတ်ရှ်.. ငါ

မင်း ဆေးသောက်ဖို့ အတွက် နီးပေးမှာပါ"

"ကျွန်တော် နီးလျက်ပဲ နေချင်တယ်" တဲ့။

သူ အဲလိုပြောပြီး သိပ်မကြာခင်မှာပဲ "အဖေ အတွက် စိတ်အနှောင့်အယှက် ဖြစ်တယ် ဆိုရင် ကျွန်တော်နှင့် အတူ နေပေးစရာ မလိုပါဘူး"

"မဖြစ်ပါဘူး"

" မဟုတ်ဘူး .. ကျွန်တော်ဆိုလိုတာက စိတ်အနှောင့်အယှက် ဝင်လာရင်လို့ ပြောတာပါ"

ကျွန်တော်က သူခေါင်းကိုက်တာ တော်ရုံခေါင်းကိုက်ရုံ မျှသာ ဟု သုံးသပ်လျက် သူ့ကို ဆေးတိုက်ခွဲပြီးနောက် ၁၁ နာရီ လောက်တွင် အပြင်သို့ ခဏလေး ထွက်လာ ခဲ့မိတယ်။

ရာသီဥတုကလည်း သာသာယာယာ အေးစိမ့်စိမ့်လေး ရှိနေပြီး မြေသားလွှာတို့ အား မိုးနှင်းတို့ စွတ်စိုဖုံးလွှမ်း လျက် ရှိတယ်။ ဒါက ရာသီဥတုကို ပိုမိုအေးမြစေသ ယောင် ရှိနေပြီး သစ်ပင်၊ ပန်းမန်ပင် တို့ အားလည်း မိုးနှင်းတို့ က စွတ်စိုစိမ်းလန်းစေကာ အရောင်အသွေး

သစ်လွင်တောက်ပလျက်ရှိပေသည်။ ကျွန်ုပ် ခွေးကလေး ကို အဖော်ပြုလျက် လမ်းမတစ်လျှောက်နှင့် မြစ်ကမ်း နဘေးမှာ ခဏတစ်ဖြုတ် လမ်းလျှောက်လိုက်တယ်။ ဒါပေမယ့် အေးစက်နေသော လမ်းပေါ်မှာ လျှောက်ရ တာက တော်တော်လေး ခက်ခဲပါတယ်။ တာရှည် မတ်တပ်ရပ်နေဖို့ လည်း ခက်ခဲပါတယ်။ ပါလာတဲ့ ခွေးနှီလေး ချောမှာလည်း လမ်းပေါ် ခြေချော်ကျတာ အခါခါပါ။ ကျွန်ုပ်လည်း နှစ်ကြိမ် ပြုလဲကျပြီး ခက်ခက်ခဲ ခဲ နှင့် မတ်တပ် ထရပါတယ်။ တစ်ကြိမ်မှာတော့ ပါလာ တဲ့ သေနတ်က ပြုတ်ကျသွားပြီး ရေခဲပြင်ကို ကျော်ပြီး တော့ အဝေးကို ရောက်သွားပါတယ်။

ကျွန်ုပ်တို့ နှင့် ခပ်လှမ်းလှမ်းရှိ အကိုင်းအခက်တွေ အုပ် မိုးနေတဲ့ ဘဏ်အဆောက်အဦး အောက်မှာတော့ ငှက် တစ်အုပ် ရှိနေတယ်။ ဒီကောင်တွေ ဘဏ်ကနေ ထွက် ခွာစေချင်တဲ့ အတွက်ကြောင့် ကျွန်ုပ်လည်း ငှက်နှစ် ကောင် ကို ဖမ်းသတ် လိုက်တော့ အကုန်လုံး လန့် ပြေး ကုန်ကြပါတယ်။ ဒါပေမယ့် တစ်ချို့ ကတော့ သစ်ပင် ပေါ်မှာ ရှိနေကြဆဲပါ။ အများစု ကတော့ အုပ်ဆိုင်းနေတဲ့ အကိုင်းအခက်ကြားထဲသို့ တိုးဝင်သွားကြပါတယ်။ ဒါက သူတို့ တွေ အတွက် ရေခဲဖုံးလွှမ်းမှု ဒဏ်ကို အကာ အကွယ်ယူ ရှောင်ရှားနည်းပါပဲ။ ကျွန်ုပ်လည်း ရေခဲဖုံး လွှမ်း နေတဲ့ သစ်ကိုင်းခက်ပေါ်မှာ မလှုပ်မယှက် ခဏ လေး ငြိမ်နေလိုက်တော့ အဲဒီကောင်တွေက ပြန်ထွက် လာပါတယ်။ ပြီးတော့ ကျွန်တော့်ကို ဝိုင်းတိုက်ကြတော့ ဘယ်ရမလဲ ကျွန်ုပ်လည်း လွတ်သွားတဲ့ ငါးကောင်ထဲက နှစ်ကောင်ကို ဖမ်းမိလိုက်ပါတယ်။ နောက်ထပ် ဖမ်းယူဖို့ စိတ်မကူးတော့ဘဲ အိမ်သို့ လမ်းကြောင်း ပြန်လှည့်ဖို့ ပြင်ဆင်လိုက်ပါတယ်။ ရင်ထဲမှာတော့ ငှက်တွေ ကို ဖမ်းမိလာတဲ့ ပျော်ရွှင်မှုတွေနှင့်ပေါ့။ နောက်နေ့ တွေမှာ လည်း ကျန်ရှိနေခဲ့ တဲ့ ငှက်တွေကို သွားဖမ်းဖို့ စိတ်ကူး အပြည့်နှင့်ပါ။

(ဒုတိယပိုင်း ဆက်လိုက်ဖော်ပြပါမည်။)

ပင်လယ်၊ သမုဒ္ဒရာများအတွင်း ဆီများ ဖိတ်စဉ်ကျမှုနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် အပေါ် ၎င်း၏ သက်ရောက်မှုများ

သန်းအိန္ဒိယ

(Oil Spills ဆောင်းပါးကို ဘာသာပြန်ဆိုပါသည်။)

"ဆီများဖိတ်စဉ်ကျမှုသည် တောရိုင်းတိရစ္ဆာန်၊ ဂေဟစနစ် နှင့် ကမ်းရိုးတန်းတစ်လျှောက် သဘာဝ ပတ်ဝန်းကျင်ကို များစွာထိခိုက် ပျက်စီးစေသည်။"

ဆီဖိတ်စဉ်ကျမှုများကြောင့်ကျွန်ုပ်တို့၏ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ကို ချက်ချင်းညစ်ညမ်း သွားစေသလို၊ ကာလရှည်ကြာစွာ တဖြည်းဖြည်း ပျက်စီးမှုများကိုပါ ဖြစ်စေပါသည်။ ပင်လယ်၊ သမုဒ္ဒရာအတွင်း ဆီယိုစိမ့်မှု သို့မဟုတ် ဖိတ်စဉ်မှုတစ်ခု ဖြစ်ပွားပြီးနောက်ပိုင်းတွင် ၎င်းကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော နောက်ဆက်တွဲ ထိခိုက် ပျက်စီးမှု ဆိုးကျိုးများသည် နောင်ဆယ်စုနှစ်များ တိုင် အောင်ထိ ဆက်လက် တည်ရှိနိုင်ပါသည်။ အောက်တွင် ဖော်ပြချက် များသည် ဆီဖိတ်စဉ်ကျမှုများကြောင့်ဖြစ်ပေါ် လာသော သတိထားရမည့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ပျက်စီးထိခိုက်မှုများပင် ဖြစ်သည်။

1. ဆီဖိတ်စဉ်ကျမှုများကြောင့် ပင်လယ်ကမ်းခြေများ၊ စိမ့်တောများ နှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ဂေဟစနစ်များကို ပျက်စီးစေပါသည်။

ဆီသယ်တင်ကားများ၊ ရေနံပိုက်လိုင်းများ နှင့် အတူ ရေနံတူးစက်ကိရိယာပစ္စည်းများမှ ဆီယိုဖိတ်မှုတို့ကြောင့် မလိုလားအပ် သော ဂေဟပျက်စီးမှုများ

နှစ်ရှည်ဖြစ်ပေါ်လာပါသည်။ ပင်လယ်ပြင်အတွင်းရှိ ကြီးမားသော ဆီဖိတ်စဉ်မှုတစ်ခုမှ ဆီစက်တစ်စက်သည် ပင်လယ်ကမ်းစပ်သို့ တိုင် စီးမျော ရောက်ရှိလာနိုင်ပြီး ကမ်းစပ်ရှိ ကျောက်တုံးများနှင့် သံပွင့်တို့အား ဆီများလိမ်းကျံ သွားပေမည်။ ထို့အပြင် ကမ်းရိုးတန်း စိမ့်တောများအတွင်း ထိုသို့ ဆီများဝင်ရောက်လာချိန်တွင် ဒီရေတောများ၊ အခြား စိမ့်မြေစိုစွတ်ရာဒေသများ၊ အမျှင်ထွက်ရှိနိုင်သောအပင်များ (ဥပမာ - ရာဘာ) နှင့် မြက်ပင်များ က ရောက်ရှိလာသော ဆီများအား စုပ်ယူပေမည်။ ထိုသို့ စုပ်ယူလိုက် သော ဆီများကြောင့်ပင် အပင်များအား သေကြေပျက်စီးစေ၍ ၎င်းအပင်များအား အသုံးမဝင်သော တောရိုင်းနယ်မြေ အဖြစ်သို့ ပြောင်းလဲပစ်နိုင်ပေသည်။

သို့ဖြစ်၍ ပင်လယ်ရေမျက်နှာပြင်ပေါ်တွင် ပြန့်ကျဲ နေသောဆီများ ပျောက်ကွယ်သွားမှု၏ အရင်းအမြစ်သည် ပင်လယ်ကမ်းရိုးတန်း တစ်လျှောက်ရှိ အပင်များထံသို့ စိမ့်ဝင်သွားသောကြောင့်ပင် ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ၎င်းဆီတို့သည် ပင်လယ်ရေအောက် ဂေဟစနစ်ကိုပါ ပျက်စီးဆုံးရှုံးစေ၍ ငါးများနှင့် အစာသံသရာကွင်းဆက်ရှိ သေးငယ်သော ဇီဝရုပ်ကွဲများ ထိခိုက်ပါ သေကြေ ပျက်စီးစေနိုင် သည်။

၁၉၈၉ ခုနှစ်တွင် ဖြစ်ပွားသည့် **EXXON VALDEZ** ဆီယိုဖိတ်မှုတွင် ဘက်စုံထောင့်ပေါင်းစုံမှ သဘာဝ ပတ်ဝန်းကျင်အား များစွာ ထိခိုက်မှု မရှိအောင် အင်အားကြီးကြီးမားမားဖြင့် သန့်စင်ကုစားနိုင်ခဲ့သော်လည်း အမျိုးသား အဏ္ဏဝါနှင့် ကမ္ဘာ့လေထုစီမံခန့်ခွဲရေး ၏ ၂၀၀၇ခုနှစ် လေ့လာချက်အရ EXXON VALDEZ ဆီယိုဖိတ်မှုမှ စီးဆင်းလာသော ဆီဂါလံပေါင်း ၂၆၀၀၀ သည် အလက်စ်စကား ကမ်းခြေတစ်လျှောက် တွင် ဆက်လက် သောင်တင်နေသေးကြောင်း ကို ဖော်ပြသွားသည်။ ဤကြွင်းကျန်ဆီများသည် တစ်နှစ်လျှင် ပျမ်းမျှ ၄ ရာခိုင်နှုန်းခန့် သာကျဆင်းနေ လိမ့်မည်ဟု သိပ္ပံပညာရှင်များမှ ၎င်းတို့ ၏ လေ့လာတွေ့ရှိချက် အရ အတည်ပြုဖော်ပြသွားပါသည်။

2. ဆီယိုစိမ့်မှုကြောင့် ငှက်များအားလည်း သေကြေ ပျက်စီးစေသည်။

ဆီများပေကျနေသော ငှက်များကို တွေ့မြင်ခြင်းအားဖြင့် ဆီဖိတ်စဉ်မှုများကြောင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ကြီး မည်မျှထိခိုက် ပျက်စီးမှုကို လက်တွေ့ပေါ်လွင်ပြသစေသည့် အဓိကပြယုဂ်ပင် ဖြစ်သည်။ ထိုအတူပင်လယ်၊ သမုဒ္ဒရာအတွင်း ဆီများဖိတ်စဉ်ကျမှု သည် ပင်လယ်ပျော်ငှက်များ အတွက် ကြီးမားသော သေမိန့်တစ်ခုအလားပင်ဖြစ်သည်။ တစ်ချို့သော ငှက်မျိုးစိတ်များ အနေဖြင့် ၎င်းတို့ ကျရောက်မည့်ဘေးအန္တရာယ်ကို အနံ့ခံမိ၍ အချိန်မှီနေရာ ပြောင်းရွှေ့နိုင်ပါက အသက်ဘေးမှ လွတ်မြောက်နိုင်မည် ဖြစ်သော်ငြားလည်း ၎င်းတို့ ဝမ်းစာအတွက် ပင်လယ်တွင်းသို့ ဆင်းသက် ငါးရှာသည် နှင့် တစ်ပြိုင်နက် ဆီများပေကျ၊ ဖုံးလွှမ်းခြင်းကို အသေအချာ ခံကြရပေသည်။

ဆီဖိတ်စဉ်မှုသည် မြေသားဖြစ်တည်မှု ပေါ်သို့ လည်း သက်ရောက်မှုရှိ၍ သက်ရှိမျိုးစိတ်များ အားလုံးအတွက် ရေရှည် ထိခိုက်မှုရှိသည်။ ဥပမာ - ၂၀၁၀ပြည့်နှစ်တွင် မက္ကဆီကို ပင်လယ်ကွေ့ ၌ ဖြစ်ပျက်ခဲ့သည့် **BP Deepwater** ဆီယိုစိတ်မှုကြီးသည် ငှက်များနှင့် ရေနံမျိုးစိတ်များ အတွက် မျိုးပွားရာသီ ကာလအတွင်း၌ ဖြစ်ပွားခဲ့ပြီး ထိခိုက်မှုအကျိုးဆက်များ နှစ်မည်မျှ ဟူ၍ ခံစားရမည် ကိုလည်း ယခုအချိန်ထိ ခန့်မှန်း မသိရှိနိုင်သေးပေ။ ထို့အပြင် ရွှေ့ပြောင်းငှက်များ ၏ ပုံမှန်ရပ်တည်ရာ နေရာများအား ထိခိုက်ပျက်စီးမှုများ ဖြစ်ပေါ်စေခြင်းဖြင့် ၎င်းတို့၏ ပြောင်းရွှေ့နေထိုင်မှု ပုံစံတို့ ကိုလည်း အနှောင့်အယှက် ဖြစ်စေသည်။

မျိုးငှက်တစ်ကောင်အနေဖြင့် ၎င်း၏ ကိုယ်ပေါ်သို့ ကျရောက်လာသော ဆီစက်ငယ်တစ်စက် ကြောင့် သေစေနိုင်ပါသည်။ ငှက်တောင်ပံများအပေါ် ဆီများ ပေကျခြင်းသည် ငှက်များအား ပျံသန်းရန်အတွက် အခက်အခဲများ ဖြစ်စေသကဲ့သို့ ၎င်းတို့၏ သဘာဝ

အလျောက် ကိုယ်ခန္ဓာအား ရေလုံအောင် လုပ်ဆောင်ပေးနိုင်မှုနှင့် ကာကွယ်ပေးနိုင်မှုတို့ ကို ထိခိုက်စေပြီး ငှက်တို့၏ ကိုယ်အပူချိန် အလွန်အမင်း ကျဆင်းခြင်း၊ တက်လာခြင်းများကိုလည်း ခံစားလာရသည်။ ငှက်များ အနေဖြင့်လည်း ၎င်းတို့၏ သဘာဝအရ ငှက်ကိုယ်မွေးများရှိ အညစ်အကြေး ဆီများကို သပ်ယူ သန့်စင်ခြင်း ကလည်း ပေကျနေသော ဆီများအား မျိုချရာရောက်ပြီး နောက်တွင် ၎င်းတို့ ကိုယ်တွင်းရှိ အင်္ဂါအစိတ်အပိုင်းများ အား ပြင်းပြင်းထန်ထန် ပျက်စီးစေ၍ သေဆုံးခြင်းသို့ ရောက်ရှိကြရပေသည်။ EXXON VALDEZ ဆီဖိတ်စဉ် ဖြစ်ပေါ်မှုကြောင့် ပင်လယ်ပျော်ငှက်များ၊ ကမ်းခြေငှက်များ၊ ထိပ်ပြောင်လင်းယုန်ငှက်များ အပါအဝင် သေဆုံးသော ငှက်စုစုပေါင်းသည် ၂၅၀,၀၀၀ နှင့် ၅၀၀,၀၀၀ အကြားတွင် ရှိခဲ့သည်။

3. ဆီယိုစိမ့်မှုနှင့် ဖိတ်စဉ်မှုကြီးသည် ရေနံ နီ .တိုက် သတ္တဝါများအားလည်း သေကြေ ပျက်စီးစေသည်။

ဆီယိုစိမ့်မှု/ဖိတ်စဉ်မှုကြီးသည် ရေနံ နီ .တိုက် သတ္တဝါများဖြစ်သည့် ဝေလငါးများ၊ လင်းပိုင်များနှင့် ပင်လယ်ဖျံများကိုလည်း သေကြေ ပျက်စီးစေသည်။ ဤထိခိုက်ပျက်စီးမှုများသည် အသွင်သဏ္ဌာန် အမျိုးမျိုးကို ဖော်ဆောင်လျက်ရှိသည်။ တစ်ခါတစ်ရံတွင် ၎င်း ဆီ တို့သည် ဝေလငါးနှင့် လင်းပိုင်တို့ ၏ နှာခေါင်းပေါက်များကို တားဆီးပိတ်ဆို့ထားပြီး ၎င်းတို့၏ အသက် ရှူမဝမွန်းကျပ်မှု တို့နှင့် အတူ ၎င်းတို့အချင်းချင်း ချိတ်ဆက် ဆက်သွယ်မှုတို့ ကိုပါ ပျက်ပြားစေပါသည်။ ထိုနည်းတူ ပင်လယ်ဖျံတို့ ၏ အမွေးမျှင် တို့အား ဆီများ ပေကျ မိစေ၍ အားအင်ချိန့် များမှတစ်ဆင့် ကိုယ်တွင်းအပူချိန် မငြိမ်မသက် ဖြစ်ခြင်းတို့ ကိုလည်း ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့ စေသည်။

တစ်ခါတစ်ရံတွင် နီ .တိုက်သတ္တဝါများ အနေဖြင့် လတ်တလောဖြစ်ပေါ်လာသည့် အကျိုးသက်ရောက်မှုများမှ လွတ်မြောက်နိုင်သော်ငြားလည်း ဆီဖိတ်

စဉ် မူ တစ်ခုမှသည် သတ္တဝါတို့၏ စားသုံးမှုဖြစ်စဉ်အား ညစ်ညမ်းသွားစေခြင်းအားဖြင့် သတ္တဝါတို့ အားများစွာ ထိခိုက် ပျက်စီးနိုင်သည်။ နို့တိုက်သတ္တဝါ တို့အနေဖြင့် ပင်လယ် သို့မဟုတ် သမုဒ္ဒရာတွင်းရှိ ငါးများနှင့် အခြား သော အစာတို့ကို စားသုံးစဉ် ဖိတ်စဉ်ဆီတို့ကြောင့် အစာအဆိပ်သင့်၍ သေဆုံးခြင်း သို့မဟုတ် အခြား သော ထိခိုက်ပျက်စီးမှုတို့ကိုလည်း သိသာ ပေါ်လွင် လာစေသည်။

Exxon Valdez ဆီဖိတ်စဉ်မှုသည် ပင်လယ်ဖျံ ထောင်ပေါင်းများစွာကို သေဆုံးစေပြီး ရာပေါင်းများစွာ သော ကမ်းစပ်နေ ဖျံတို့ အား လည်းကောင်း၊ ဝေလငါး နှစ်ဒါဇင်ခန့်တို့ အားလည်းကောင်း၊ မြစ်ကမ်းနေဖျံပေါင်း တစ်ဒါဇင်ကျော် တို့ အားလည်းကောင်း သေကြေ ပျက်စီးစေသည်။ တစ်ခြားသော ကွဲပြားခြားနားသော ပုံစံတို့ဖြင့် ထိခိုက်ပျက်စီးမှု ပြဿနာများလည်း ရှိနေပြီး Exxon Valdez ဆီဖိတ်စဉ်မှု နောက်ပိုင်း နှစ်များတွင် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် သိပ္ပံပညာရှင်များအနေဖြင့် ဤ ဖြစ်စဉ်ကြောင့် ပင်လယ်ဖျံနှင့် အခြား ငှက်မျိုးစိတ်များ သေဆုံးမှုနှုန်း မြင့်မားလျက် ရှိနေကြောင်း၊ ရေနေ သတ္တဝါတို့၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုနှုန်းထား တို့ကိုလည်း နှေးကွေးစေကြောင်း၊ အခြား မျိုးစိတ်တို့ အားလည်း ပျက်စီးထိခိုက်မှုတို့ဖြစ်လျက်ရှိကြောင်းကို သတိပြုမိလာ ကြသည်။

4. ဆီဖိတ်စဉ်မှုနှင့် ယိုစိမ့်မှုသည် ငါးများအားလည်း သေကြေပျက်ဆီးစေသည်။

ဆီဖိတ်စဉ်/ယိုစိမ့်မှုသည် ငါးများ၊ ပုစွန်၊ ကဏန်း များ နှင့် အခြားသော ရေနေသတ္တဝါငယ်လေးများ၏ အသက်ပေါင်းများစွာအပြင် ၎င်းတို့၏ ငါးဥများနှင့် ငါး သားလောင်းလေးများကိုပါ သေကြေပျက်စီး စေသည်။ ၂၀၁၀ ခုနှစ်တွင် ဖြစ်ပွားခဲ့သည့် BP Deepwater Horizon ကမ်းလွန်ဒေသ မှ ဆီများ ဖိတ်စဉ်မှုကြောင့် လူးဝမ်းဒီးနားကမ်းခြေ တစ်လျှောက်ရှိ ပုစွန်ဆိတ်နှင့်

ကယုကမာကောင် ငါးဖမ်းလုပ်ငန်းများသည် အစောဦး ဆုံး ထိခိုက်ခံရမှုများ စာရင်းထဲတွင် တစ်ခုအပါအဝင် ဖြစ်သည်။

ဤအဖြစ်အပျက်နည်းတူ Exxon Valdez ဆီဖိတ်စဉ်မှုသည်လည်း သန်းပေါင်းများ စွာသော ဆော် လမွန်ငါး နှင့် မြောက်အတ္တလန္တိတ်ရှိ ငါးသလောက် မျိုးဥ များကိုပါ ပျက်စီးစေသည်။ ထို ငါးဖမ်းလုပ်ငန်းများမှာမူ ယနေ့အချိန်ထိ ပြန်လည် နာလန်ထူနိုင်ခြင်း မရှိသေး ပေ။

5. ဆီဖိတ်စဉ်မှုနှင့် ယိုစိမ့်မှုသည် တောရိုင်း တိရစ္ဆာန် တို့၏တည်နေရာနှင့် ကမ္ဘာမြေကြီး၏ ဇီဝဖြစ်ပျက်မှု ကွင်းဆက်များကိုလည်း ပျက်စီး စေသည်။

အသက်ရှင်ရပ်တည်မှုအတွက် မှီတင်း နေထိုင် ကြသော မြောက်မြားစွာသော မျိုးကွဲတို့အား ရေရှည် ပျက်စီးစေမှု နှင့် ၎င်းတို့၏ ဘုံနေရာ၊ အသိုက်တည်ရှိမှု၊ ဇီဝဖြစ်ပျက်မှု ဖြစ်စဉ်အားလုံးတို့သည် ဆီဖိတ်စဉ်/ ယိုစိမ့်မှုကြောင့် ထိခိုက်ဆုံးရှုံးသွားရသည့် လက်လှမ်းမမှီ နိုင်သော သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ အကျိုးသက် ရောက်မှု များစွာထဲက တစ်ခု ဖြစ်သည်။ ပင်လယ်တွင်း နေ သက်ရှိ မျိုးစိတ်များအနက် ဥပမာ- ပင်လယ်လိပ် တို့သည် ၎င်းတို့၏ သားပေါက်ရာနေရာ ကုန်းတွင်း ပင်လယ်ကမ်းစပ်သို့ ဥချရန် ရောက်လာကြရပေမည်။ ထိုအခါတွင် ပင်လယ်လိပ်တို့အနေဖြင့် ပင်လယ်ရေ တွင်းရှိ ဆီများကြောင့် ထိခိုက်ပျက်စီးမှုများ ဖြစ်ပေါ်လာ ရသလို ကုန်းတွင်းပိုင်း ၎င်းတို့ ဥချရာ နေရာသို့ အ ရောက်တွင်လည်း ၎င်းတို့၏ ဥများမှာ ထိုဆီများကြောင့် ဥများ သားပေါက်မှုနှုန်း လျော့နည်းလာသည်။ ထို အပြင် ပေါက်ဖွားလာသော လိပ်သားပေါက်ကလေးများ မှာလည်း ဆီများပေရေလျက် ဆီများပေကျနေသော ကမ်းစပ်တစ်လျှောက်မှ ပင်လယ်တွင်းသို့ သက်ဆင်း ကျက်စားကြရပေသည်။

အချုပ်အားဖြင့်ဆိုရသော် ဆီဖိတ်စဉ်/ယိုစိမ့်မှုကြောင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ပျက်စီးဆုံးရှုံးမှုများ ၏ ပြင်းထန်မှုသည် ၎င်းဖြစ်စဉ်တွင် မည်ရွေ့မည်မျှအားဖြင့် ဆီပမာဏပါဝင်သည်ကို လည်းကောင်း၊ ဆီအမျိုးအစားနှင့် ဆီအလေးချိန် မည်မျှပါဝင်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ ဆီဖိတ်စဉ်ရာ နေရာသည် လည်းကောင်း၊ ၎င်းဧရိယာအတွင်းရှိ သက်ရှိမျိုးစိတ်များ၏ ပါဝင်ပတ်သက်နေမှုများသည် လည်းကောင်း၊ ၎င်းဒေသ အတွင်းရှိ သက်ရှိကွင်းဆက် နှင့် ရွှေ့ပြောင်းငှက်မျိုးစိတ်များ၏ လတ်တလောနေထိုင်မှု အနေအထားတို့သည် လည်းကောင်း၊ ဆီဖိတ်စဉ်နေစဉ် ရာသီဥတုနှင့် ဖိတ်စဉ်ပြီးနောက်ပိုင်း ရာသီဥတု အခြေအနေပေါ်တွင် လည်းကောင်း များစွာ မူတည်ပေသည်။ ။ ။ ။ ။

အစိုးရ၊ ပုဂ္ဂလိက ကဏ္ဍနှင့် မူဝါဒရေးရာများမှ Livelihood ကဏ္ဍအားလွှမ်းမိုးခြင်း

ဘကြီးဖြိုး

livelihood

Livelihood ကဏ္ဍများ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာ စေရန်သည် အစိုးရယန္တရား၊ ပုဂ္ဂလိကဏ္ဍများ၊ မူဝါဒရေးရာများ၊ ဥပဒေ နည်းဥပဒေများနှင့် များစွာ ဆက်စပ်နေပေသည်။ အစိုးရယန္တရား၏ ကောင်းမွန်စွာလည်ပတ်နိုင်မှုစွမ်းအား သည်ပြည်သူလူထု၏ လူမှုဘဝကောင်းမွန်လုံခြုံစေရေးပေါ်တွင်များစွာ သက်ရောက်မှု ရှိသည်။ မည်မျှသက် ရောက် သနည်းဟုဆိုလျှင် နေစဉ်နှင့်အမျှ အချိန်တိုင်း သက်ရောက်လျှက်ရှိသည်။ Livelihood ကဏ္ဍဟုဆိုရာတွင် လူသား အရင်းအမြစ်များ၊ သဘာဝ အရင်း အမြစ်များ၊ ငွေကြေးအရင်းမြစ်များ၊ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အရာဝတ္ထုများ နှင့် လူမှုရေးရာများပါဝင်ပါသည်။

အဆိုပါရေးရာများအပေါ်လွှမ်းမိုးနေသောအရာများစွာရှိသည်။ ပြောင်းလဲနေသော ရာသီဥတုနှင့်

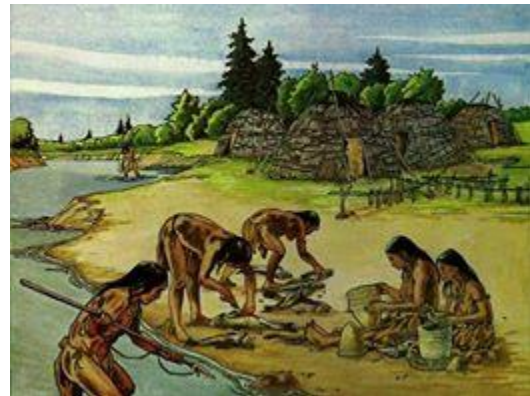
သဘာဝဘေးအန္တရာယ်များ၊စစ်ပွဲများ၊နိုင်ငံတကာ၏ စီးပွားရေးဆိုင်ရာမူဝါဒများနှင့်နိုင်ငံခြားရေးမူဝါဒများ၊ ကြိုတင်မခန့်မှန်းနိုင်လောက်သည့်ရုတ်တရက်ပြောင်းလဲသွားနိုင်သောဈေးကွက်အခြေနေများစသည့် အကြောင်းအချက်ပေါင်းများစွာတို့သည်Livelihood ကဏ္ဍကို လှုပ်ကိုင်နိုင်သောအရာများပင်ဖြစ်သည်။

အစိုးရအဖွဲ့အတွင်းအရည်သွေးပြည့်ဝသောဝန်ထမ်းများရှိနေခြင်း၊ ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများတွင် ထိရောက်မြန်ဆန်စေရန်ဆောင်ရွက်နိုင်သောစနစ်ရှိနေခြင်း၊ခိုင်မာအားကောင်း၍ပြည်သူလူထုလိုက်နာဆောင်ရွက်နိုင်သောဥပဒေများရေးဆွဲ၍သက်ဝင်လှုပ်ရှားနိုင်စေရန်ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ကဏ္ဍအသီးသီးအတွက်ခိုင်မာအားကောင်းသောမဟာဗျူဟာများရေးဆွဲ၍ဆောင်ရွက်လာနိုင်ခြင်း၊ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍမှ အလွှာအသီးသီးတွင် ခိုင်မာအားကောင်းလာစေရန်အတွက်မြို့ပြနှင့်ကျေးလက်ချိတ်ဆက်ဆောင်ရွက်လာနိုင်ခြင်း၊ပြည်သူလူထုနှင့်အစိုးရကြားပိုမိုကောင်းမွန်သောဆက်ဆံရေးမြင့်မားလာစေခြင်းစသည့် ကိစ္စရပ်များ ကောင်းမွန်စွာပြောင်းလဲ စေခြင်းဖြင့် ပြည်သူလူထု၏လူနေမှုအဆင့်အတန်းမြင့်များလာနိုင်မည်ဖြစ်သည်။ထို့အတူစားနပ်ရိက္ခာဖူလုံမှုပိုမိုတိုးမြှင့်လာနိုင်မည်ဖြစ်သည်။

အစိုးရမှချမှတ်လိုက်သောမူဝါဒတစ်ခုသည် သက်ဆိုင်ရာကဏ္ဍတစ်ခုတွင် ပါဝင်ပက်သက်နေသောအလွှာအသီးသီးအား ကောင်းကျိုးထက်ဆိုးကျိုးကိုပိုမိုဖြစ်စေလျှင် အဆိုပါ

မူဝါဒအားပြန်လည်သုံးသပ်၍ ခိုင်မာ အားကောင်းသော မူဝါဒတရပ်ကို ပြောင်းလဲ ကျင့်သုံးကြ ရမည်သာ ဖြစ်သည်။

Livelihoodကဏ္ဍများဖွံ့ဖြိုးလာစေရန်အတွက်စီမံကိန်းများရေးဆွဲဆောင်ရွက်ရာတွင် အစိုးရ ယန္တရားနှင့် ပုဂ္ဂလိကဏ္ဍ (Structure) နှင့် ဥပဒေ နည်းဥပဒေများ၊ မူဝါဒရေးရာများ စသည့် (process) များအားလုံးကို သုံးသပ်လေ့လာပြီး အကောင်းဆုံးသော မဟာဗျူဟာများချက်မှတ်၍ ဆောင်ရွက်ကြရသည်။ ထိုသို့ မဟာဗျူဟာရေးစွဲ ၍ စီမံကိန်းများအကောင်းထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် livelihood Outcome များရရှိ လာစေမည် ဖြစ်သည်။ Livelihood Outcome များပိုမိုရရှိနိုင်အောင် ဆောင်ရွက်လာနိုင်ခြင်းသည်ပင် Livelihood ကဏ္ဍဖွံ့ဖြိုးလာစေခြင်း ပင်ဖြစ်သည်။

-----||-----

“ဖွံ့ဖြိုးရေး သဘောတရားနှင့် လက်တွေ့.”

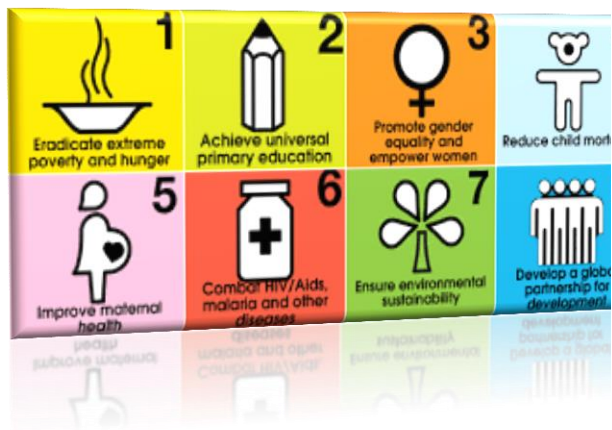
Katie Willis ၏ Theories and Practices of Development အား ကိုရိုက်(Akyab)မှ မြန်မာပြန်ဆိုသည်

အခန်း(၁)

ဖွံ့ဖြိုးရေးဆိုသည်မှာ အဘယ်နည်း?

ဖွံ့ဖြိုးရေးဆိုသည်ကို အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုခြင်း နှင့်

တိုင်းတာသတ်မှတ်ခြင်း

၂၀၀၀ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလ၌ ကမ္ဘာ့ကုလ သမဂ္ဂ အဖွဲ့ ကြီးက ထောင်စုနှစ်ဆိုင်ရာ ရည်မှန်းချက်များ (Millennium Development Goals) တည်း ဟု သော ရည်မှန်းချက် ပန်းတိုင်များကို ကမ္ဘာ့နိုင်ငံပေါင်းများစွာတို့က တညီတညွတ်တည်း သဘောတူ ချမှတ်ခဲ့ ကြသည်။

အဆိုပါ ထောင်စုနှစ်ဆိုင်ရာ ရည်မှန်းချက်များကို အကိုးအကားပြု လျက် ဖွံ့ဖြိုးရေး ဆိုသည့် အနက် အဓိပ္ပာယ်ကို အလွယ်တကူ ဆဝါးနိုင်ပေသည်။

သို့သော် သတိထားရမည့်အချက်မှာ အဆိုပါ ရည်မှန်းချက်များကို အောင်မြင်စေရန် မည်သို့ မည်ပုံ မည်သည့်နည်းလမ်းများဖြင့် အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်ကြမည်နည်း ဟူသော အချက်ပင်နှင့် အဆိုပါ ရည်မှန်းချက် များ၏ နောက်ဆုံးသောပန်းတိုင်၌ မည်သည့်လူ့အဖွဲ့အစည်းများက မည်ကဲ့သို့အကျိုး ခံစားခွင့် ရရှိသွား ကြမည်နည်းဟူ၍ ဖြစ်ပေသည်။

(မှတ်ချက်။ ။ MDGs မှာ ၂၀၀၀ ခုနှစ်မှ ၂၀၁၅ ခုနှစ်အတွင်း အချိန်ကာလသတ်မှတ်၍ ချမှတ်ခဲ့ကြခြင်းဖြစ်သည်။ ယခုနောက်ပိုင်းတွင် SDGs (Strategic Development Goals) ဟူ၍ ချမှတ် ဆောင်ရွက် လျက်လည်း ရှိကြသည်။ စာရေးသူ)

မော်ဒန်နတီ (Modernity) ဆိုသည်မှာ အဘယ်နည်း?

အများသူငါတို့ အနေဖြင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးဟုဆိုလိုက်လျှင် မော်ဒန် နတီ (Modernity)ဟူသော သဘောတရားနှင့် ဆက်စပ်နေသည်ဟု ထင်မှတ် တတ်ကြသည်။

စင်စစ် မော်ဒန်နတီ (Modernity) ဟူသော အနက် အဓိပ္ပာယ်သည်ကား များစွာကျယ်ဝန်းလှသလို၊ “မော်ဒန်” ဖြစ်လာသော အခြေအနေအဖြစ် လည်းကောင်း၊ အသစ်သော ဖြစ်ပေါ်မှုများ ဟူ၍လည်းကောင်း၊ လက်ရှိအချိန်၌ လူသားတို့၏ ဖြစ်ပေါ်တည်ရှိမှုဟူ၍ လည်းကောင်း (Ogborn 2005: 339) စသည်အားဖြင့် အဓိပ္ပာယ်အမျိုးမျိုး ဖွင့်ဆိုနိုင်ပေသည်။

ထို့အပြင် စီးပွားရေး၊ လူမှုရေး၊ နိုင်ငံရေး၊ ယဉ်ကျေးမှု စသည့် နောက်ခံအခြေအနေများ၏ ကွဲပြား ခြားနား မှုများကြောင့်၊ “ခေတ်ကာလ”နှင့် “နေရာဒေသ” တို့ကို လိုက်ကာ “မော်ဒန်”ဖြစ်သည်ဟု လက်ခံထားမှုတို့ သည် အချိန်နှင့်အမျှပြောင်းလဲသွားနိုင်ပေသည်။

နေရာဒေသတစ်ခု၌ “မော်ဒန်” ဖြစ်ပါသည်ဟု ယူဆ ထားရေ အရာတစ်ခုသည် အခြားတစ်နေရာ၌ “ခေတ်မမှီ သော၊ အိုဟောင်းပြီးဖြစ်သော အရာတစ်ခု” ဖြစ်ကောင်း ဖြစ်နေနိုင်ပေသည်။

စင်စစ်“မော်ဒန်” ဖြစ်ခြင်းဟူသော ဝေါဟာရကို နေရာ ဒေသတစ်ခု၌ လူမှု စီးပွားဆိုင်ရာ သတ်မှတ်ထားသော အခြေအနေ တစ်ခု အနေဖြင့်၊ အထူးသဖြင့် အနောက် ဥရောပ နိုင်ငံ များနှင့် အမေရိကန်နိုင်ငံတို့၏ အတွေ့ အကြုံများကို အခြေခံ လျက် အသုံးပြုလာကြခြင်း ဖြစ် လေသည်။

စီးပွားရေးဆိုင်ရာ ရှုဒေါင့်မှ “မော်ဒန်” ဖြစ်ခြင်း တည်း ဟူသော အနက်အဓိပ္ပာယ်မှာ စက်မှုရေးရာများ ဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်လာခြင်း (Industrialization)၊ မြို့ပြများ ဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်လာခြင်း(Urbanization)၊ နှင့် စီးပွားရေး ဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းဆောင်တာများတွင် နည်းပညာ အသုံး ချမှုများ တိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးလာခြင်း စသည်ဖြင့် အနက် အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုနိုင်လေသည်။

စင်စစ် နည်းပညာနှင့် သိပ္ပံပညာနယ်ပယ် ဖွံ့ဖြိုးမှု များ သည် လူမှုရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှု နယ်ပယ် အပိုင်း အဝန်း သို့ တိုင်အောင် ရိုက်ခတ်မှုရှိလာခဲ့ကြပေသည်။

အနောက်ဥရောပ၌ “ဉာဏ်အလင်းပွင့်လာသော ခေတ်” ဟု ညွှန်းဆိုရမည့် ၁၇ ရာစု နှောင်းပိုင်းနှင့် ၁၈ ရာစု

ကာလတို့တွင် “ကြောင်းကျိုးဆက်စပ်” တွေးခေါ်မှုများ နှင့် သိပ္ပံနည်းကျသော ချည်းကပ်လေ့လာမှုများကလည်း ကမ္ဘာလောကကြီးနှင့် ဖြစ်ပေါ်ပြောင်းလဲမှုများ အပေါ် တွင် နားလည်နိုင်စွမ်း မြင့်မား လာနိုင်ခဲ့ကြသည်။ (Shepard *et al.* 2009:54 – 6)

ထို့အပြင် ဤသို့သော “ဉာဏ်အလင်း ပွင့်လာသော ခေတ်” မှ တွေးခေါ်မြင်မှုများသည် ရှေးယခင်ခေတ် ဘာသာရေး ရှုဒေါင့်မှ ကမ္ဘာလောကကြီးအပေါ် ရှုမြင် မှုများ နှင့် ဝိရောဓိ ဖြစ်လာခဲ့ကြလေသည်။ (Power 2003: 72 – 6)

ဆေးပညာရပ်ဆိုင်ရာ လေ့လာမှုများတွင်လည်း၊ ဥပဒေ ရေးရာထွန်းကားလာမှု၊ နိုင်ငံရေးစနစ် ဖြစ်ပေါ် ပြောင်းလဲ လာမှု နှင့် စီးပွားရေးဆိုင်ရာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု စသည် တို့က များစွာ အကျိုးသက်ရောက်မှု ရှိခဲ့လေသည်။

ထို့သို့ “နေရာဒေသ၊ကာလ” နှင့် “ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ” တို့ကို အခြေပြုထားသည့် “မော်ဒန်” ဖြစ်ခြင်း တည်း ဟူသော အထက်ဖော်ပြပါ စိတ်ကူး စိတ်သန်းများမှ တဆင့် “မော်ဒန်”ဟူသော ဝေါဟာရ၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့် ဆိုပုံကို နားလည်သဘောပေါက်ရန် လွန်စွာ အရေးကြီး ပေသည်။

အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ယင်းကဲ့သို့ အထက်ဖော်ပြပါ “မော်ဒန်” ဟူ သည့် ဝေါဟာရအပေါ် အဓိပ္ပာယ်ယူဆ သတ် မှတ်ချက်များသည် တစ်ကမ္ဘာလုံးသို့တိုင်အောင် ပျံ့နှံ့လျက်ရှိ သောကြောင့်ပင်ဖြစ်ပေသည်။ (Larrain 2004).

တချို့သောသူများသည် “မော်ဒန်” ဖြစ်ခြင်း တည်း ဟူသည် ကို ကောင်းသောအနက်အဓိပ္ပာယ်အနေဖြင့်

“ဖွံ့ဖြိုးရေး” ဟူ၍လည်းကောင်း၊ “ဖြစ်ပေါ် တိုးတက်ခြင်း” ဟူ၍လည်းကောင်း အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆို တတ်ကြ သော်လည်း တချို့အတွက်ကမူ၊ “မော်ဒန်”ဖြစ်ခြင်းဟု ဆိုလိုက်လျှင် မိမိတို့၏ ယဉ်ကျေးမှုများ တစ်ရပ်တိုက်စား ပျက်သုန်းခြင်းခံရခြင်း၊ မိမိတို့၏ သဘာဝ ပတ်ဝန်းကျင်များ ပျက်စီးခြင်းခံရခြင်း၊ နှင့် လူ့ဘဝ၏ အနှစ်သာရ များ ဆုံးရှုံးသွားခြင်း စသည်ဖြင့် မကောင်းသည့် အနက် အဓိပ္ပာယ် တစ်မျိုး အဖြစ် ထင်မြင်ယူဆချက်မျိုးလည်း ရှိကြပေ သေးသည်။

ဖွံ့ဖြိုးရေးဟူသည်ကိုစီးပွားရေးဖြစ်စဉ်တစ်ခုအဖြစ် ချမှတ်ခြင်း

အများသူငါတို့သည်ဖွံ့ဖြိုးရေးဟု ဆိုလိုက်လျှင် “မော်ဒန်” ဖြစ်ခြင်းတည်းဟူသည့်အချက်နှင့် ဆက်စပ် နေသည်ဟု ယူဆ မိကြသည်မှာ စင်စစ် World Bank တို့ လို ကမ္ဘာ့နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းကြီးများနှင့်ကမ္ဘာ့ မြောက် ဖက်ခြမ်းရော၊ တောင်ဖက်ခြမ်းရှိ နိုင်ငံတော် အစိုးရ အဖွဲ့အစည်းများ၏ ဖွံ့ဖြိုးရေးဆိုင်ရာ အယူအဆ များမှ တဆင့် ဂယက်ရှိက်လာခြင်းဟုဆိုလျှင် မှား အံ့ မထင်။

ဥပမာအားဖြင့် World Bank အဖွဲ့အစည်းကြီးသည် ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများ၏ ဖွံ့ဖြိုးမှုနှုန်းထားကို GNP (Gross National Product per capita) ဟုခေါ်သည့် ညွှန်းကိန်းကို အသုံးပြုလျက် ဖော်ပြကြသည်ကို တွေ့ရှိရသည်။ ၂၀၀၁ ခုနှစ်တွင် World Bank မှ ထုတ်ပြန် သော အစီရင်ခံစာအရ GNP ညွှန်းကိန်း အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၇၄၅ ဒေါ်လာနှင့် ယင်းအောက်ရှိ နိုင်ငံများကို “ဝင်ငွေ အနိမ့်ဆုံး နိုင်ငံများ” (Low-income countries) အဖြစ် လည်း ကောင်း၊ GNP ညွှန်းကိန်း အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၇၄၆ နှင့် ၂၉၇၅ အကြား နိုင်ငံ

များကို “အလယ်အလတ်အဆင့် ဝင်ငွေနိုင်ငံ နိုင်ငံများ” (Lower-middle-income countries) အဖြစ် လည်း ကောင်း၊ အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၂၉၇၆ နှင့် ၉၂၀၅ အကြားရှိနိုင်ငံများကို “အလယ်အလတ်အဆင့် ဝင်ငွေ မြင့်မားသော နိုင်ငံများ” (Upper-middle-income countries) အဖြစ်လည်းကောင်း၊ အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၉၂၀၆ နှင့် အထက်ဝင်ငွေရှိသော နိုင်ငံများကို “ဝင်ငွေ မြင့်မားသော နိုင်ငံများ” (High income countries) အဖြစ်လည်းကောင်း အသီးသီးသတ်မှတ် ထားရှိကြ သည်ကို တွေ့ရှိရသည်။

ထို့ကြောင့် GNP ဆိုသည်မှာ ဖွံ့ဖြိုးရေးကို တိုင်း တာ ရာ တွင် စင်စစ်အားဖြင့် စီးပွားရေး ကိုလုံးဝ ဥသုန် အခြေ ခံထားသည့် အညွှန်းကိန်း အတိုင်း အတာတစ်ခု သာ လျှင် ဖြစ်ပေတော့သည်။

GNP ဆိုသည့်အညွှန်းကိန်းကို တိုင်းတာရာတွင် နိုင်ငံ တစ်နိုင်ငံရှိ လူဦးရေ အရေအတွက်ဖြင့် စုစုပေါင်း GNP ပမာဏကို စားရ၏။ ထိုသို့ပြုလုပ်ခြင်းဖြင့် လူပုဂ္ဂိုလ် တစ် ဦး ချင်းစီ၏ GNP အချိုးကို ရရှိကာ တစ်ဦးချင်းစီ၏ ပစ္စည်းဥစ္စာကြွယ်ဝမှုကို တိုင်းတာနိုင်မည် ဖြစ် ပေ သည်။

ထိုသို့ ဖွံ့ဖြိုးရေးကို ညွှန်းဆိုရာ၌ ပစ္စည်းဥစ္စာကြွယ်ဝမှုကို အခြေခံလျက် တိုင်းတာကြသည်မှာ များစွာ သင့်လျော် လှသည်ဟု ယူဆချက်များ ရှိပေသည်။ အဘယ်ကြောင့် ဆိုသော် ပစ္စည်းဥစ္စာကြွယ်ဝမှုကြောင့် တခြားသော ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ၊ ပညာ ရေးဆိုင်ရာ နှင့် လူ့ဘဝ၏ အရည်သွေးဆိုင်ရာ တိုးတက်မှု စသည်တို့ကို လက်လှမ်း မှီနိုင်သောကြောင့် ဖြစ်ပေသည်။

ဖွံ့ဖြိုးရေးကို လူသားအရင်းအမြစ် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး ရှုဒေါင့်မှ ချဉ်းကပ်လေ့လာခြင်း

GNP အား ဖွံ့ဖြိုးမှု၏ အညွှန်းကိန်းများအဖြစ် ကမ္ဘာ တစ်ဝန်း လုံး၌ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် အသုံးပြုနေ ကြစဉ် ဝယ်တခြားသော (စီးပွားရေး ရှုဒေါင့်မှ မဟုတ်သော) အညွှန်းကိန်းများဖြင့်လည်း ဖွံ့ဖြိုးရေးအပေါ်တွင် တိုင်းတာ သတ်မှတ် ကြသည်များ ရှိကြပေသည်။ ယင်းတို့ အထဲမှ အထူး သဖြင့် United Nations Development Program (UNDP) မှ ၁၉၈၀ ခုနှစ်များနောက်ပိုင်းတွင် သတ်မှတ် ထားသော အညွှန်းကိန်းတစ်ခု ဖြစ်သည့် “လူသား အရင်း အမြစ် ဖွံ့ဖြိုးမှုအညွှန်းကိန်း” HDI (Human Development Index) သည်လည်း တစ်ခုအပါ အဝင် ဖြစ်ပေသည်။ ဤအညွှန်းကိန်းတွင်လည်း စီးပွားရေးဆိုင်ရာ ရှုဒေါင့်မှ စဉ်းစားချက်များပါဝင် သော်လည်း၊ တခြားသော ရှုဒေါင့်မှ ထည့်သွင်း စဉ်းစားချက်များ ပါဝင်လာသည်ကို တွေ့ရလေသည်။

၁၉၉၀ ခုနှစ်ကတည်းကပင် UNDP အဖွဲ့အစည်းသည် လူသား အရင်းအမြစ်ဖွံ့ဖြိုးရေး အစီရင်ခံစာအမည်ရှိ အစီရင်ခံစာကို နှစ်စဉ်နှစ်တိုင်း ပုံမှန် ထုတ်ဝေ လျက် ရှိခဲ့သည်။ အဆိုပါ အစီရင်ခံစာအရ ကမ္ဘာနိုင်ငံများအား အနိမ့်ဆုံးအဆင့်၊ အလယ်အလတ်အဆင့်နှင့် အမြင့်ဆုံးအဆင့် လူသားအရင်းအမြစ်ဖွံ့ဖြိုးမှုနိုင်ငံများဟူ၍ သုံးပိုင်းပိုင်းခြားထားသည်ကို တွေ့ရလေသည်။

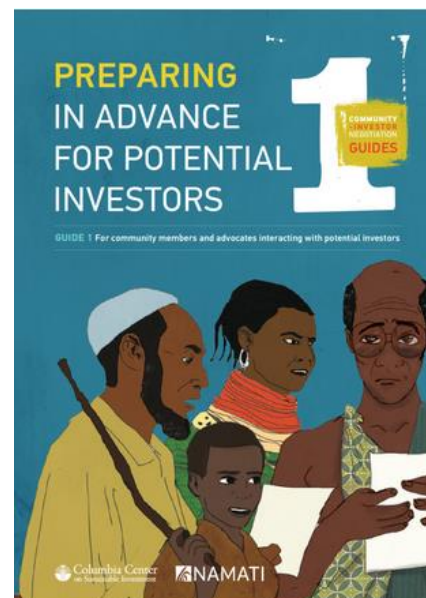
(ဆက်လက်ဖော်ပြပါမည်။)

Career Development Tools

စာအုပ်စင်ကဏ္ဍ

Namati နှင့် Columbia Center on Sustainable Investment – CCSI တို့ ပူးပေါင်း ထုတ်ဝေသည့် **Community – Investor Negotiation Guides** အား မိတ်ဆက် ပေးလိုက်ပါတယ်။ ဤလမ်းညွှန်မှ နေ၍ မြေယာ နှင့် သယံဇာတများကို ကာကွယ်ထိန်းသိမ်းရာ တွင် မည် သို့ ညှိနှိုင်းချိတ်ဆက် ဆောင်ရွက်ရန် နှင့် အထောက်အကူ ပြုနိုင်မည့် နည်းလမ်းများ လေ့လာနိုင်မည် ဟု မျှော်လင့်ပါသည်။

<https://namati.org/news/new-community-investor-negotiation-guides/>

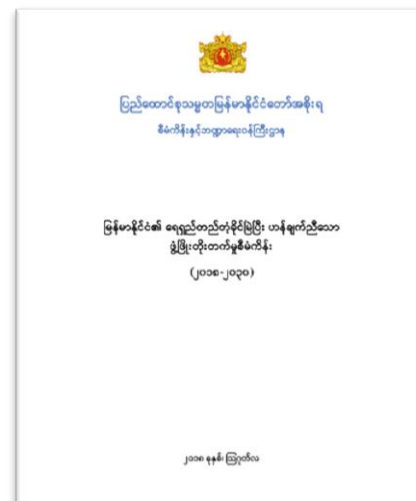

မြန်မာနိုင်ငံ၏ ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲပြီး ဟန်ချက်ညီသော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု စီမံကိန်း (၂၀၁၈ - ၂၀၃၀)

စီမံကိန်းလုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်နေကြသည့်သူများ အနေဖြင့် နိုင်ငံတော်အစိုးရ၊ တိုင်းဒေသကြီး/ပြည်နယ် အစိုးရတို့နှင့် ပေါင်းစပ်ညှိနှိုင်းမှုများ နှင့် မဟာဗျူဟာကျ လုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် လေ့လာသင့်သည့် အစီရင်ခံစာ ဖြစ်ပါတယ်။ (English & Myanmar Version)

<https://www.dropbox.com/home/Myanmar%20Sustainable%20Development%20Plan>

Scholar Institute ၏ Newsletter နှင့် ပက်သက်၍ အကြံဉာဏ်များ နှင့် သတင်းဆောင်းပါးလွှာများအား ဖိတ်ခေါ်အပ်ပါသည်။

လတစ်လ၏ ၂၅ ရက်နေ့ အား နောက်ဆုံးထား၍ အောက်ဖော်ပြပါ Email သို့ လိပ်မူ၍ ပေးပို့ နိုင်ပါသည်။

အကြံဉာဏ်များ နှင့် သတင်းဆောင်းပါးလွှာ - aungshwe121@gmail.com

Scholar Institute ၏ Newsletter သည် Scholar Institute အဖွဲ့ ဝင်များ နှင့် ရုံးဝန်ထမ်းများ အတွက်သာ ဖြစ်၍ ထိုသူများထံမှ ပေးပို့ လာသော အကြံဉာဏ်များနှင့် သတင်းဆောင်းပါးလွှာများအား လှိုက်လှဲစွာ ကြိုဆိုအပ်ပါသည်။